TELEGRAFULU ROMANU.

Telegraf ulu ese de dóue ori pre septemana: Duminec'a si Joi'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiiu la espeditur'a foiei, pre afara la c. r. poste cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate câtra espeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiiu este pre anu 7 fl. v. a. ear pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pentru celelalte pârti ale Transilvaniei sî pentru provinciele din Monarchia pre unu anu 8 fl.iéra pre o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri streine pre anu 12 ½ anu 6 fl.

Inseratele se platescu pentru intâi'a óra cu 7 cr. sirulu, pentru a dóu'a óra cu 5 ½ cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 ½ cr. v. a.

Nr. 62. **ANULU XXIII.**

Sabiiu 7|19 Augustu 1875.

Diu'a nascerei Majestâtiei Sele Imperatului si Regelui Francisc Iosifu I.

Sabiiu 6 Augustu.

Adî deminéti'a la 4 óre bubuituri de tunuri anunciara diu'a festiva. Nu multu dupa aceea marturisí de diu'a acést'a music'a militaria prin stradele principale ale cetâtiei. La 7 óre a esîtu garnison'a din locu si din pregiuru pre câmpulu de esercitie in tienuta campestra, unde, concentrata inaintea unui altariu provisoriu, a ascultatu servitiulu divinu seversîtu dupa ritulu apusénu.

La 7 ½ óre s'a inceputu servitiulu ddiescu in biseric'a nóstra gr. or. din cetate celebratu de PP. asesori consistoriali Z. *Boiu*, M. *Lazaru* si N. *Cristea* dimpreuna cu Par. archidiaconu Nicol. *Fratesiu*.

Pre la 11 ½ consistoriulu archidiecesanu prin o deputatiune a esprimatu inaintea comandantelui generale Escel. Sele Baron. de *Ringelsheim* felicitârile si omagiele, precum si neclatit'a alipire câtra Serenissim'a dinastia si Préinaltulu tronu din partea bisericei gr. or. din Transilvani'a.

Escelenti'a Sea a primitu cu placere asecurârile, despre cari a fostu totu-déun'a convinsu, si promise a le aduce la préinalt'a cunoscintia a Majestâtiei Sele Imperatului si Regelui.

La 2 ½ d. m. Escel. S. dlu Comandante dà in onórea dîlei prândiu in Hôtel „*Neurihrer*“, la care suntu invitati toti capii dicasterieloru bisericesci, civile si militarie din locu.

Cu ocasiunea alegeriloru dela Sebesiu ce avura locu Luni in 4|16 Augustu se alesera in cerculu I concipientulu de advocatura A. *Zay* ; in cerculu II B. *Kallay*, redactorulu dela „Kelet népe.“ Este sciutu ca in scaunulu Sebesiului românii suntu in mare maioritate, inse prin o maiestrita compusetiune si cu ajutoriulu de susu in cerculu I se escamotà o maioritate de 40 sasi. Cu tóte aceste sebesianii nu au remasu inapoi'a mercureniloru, ba inca intr'un'a privintia i au si intrecutu. Sebesianii se deosebescu intr'atâta de mercureni, ca ei au luatu masc'a activitâtiei, pre cându cei'a si-au facutu mendrele sub masc'a pasivitâtiei. Numai totu asiá iubita inteligintia (!?) natiunala (?!) si vomu ajunge la alte tripartite, compilate si aprobate, de care ne va mantuí numai mórtea natiunale.

Principele Milanu fu intempinatu de serbi, la sosirea in tiéra, cu mare entusiasmu ; foile serbesci (afara de cele „liberale“) purtau colorile natiunali. — Fiindu resultatulu alegeriloru pentru Scupcina pre partea conservativiloru, ministeriulu serbescu si-a datu demissiunea.

In *Bonn* s'au intrunitu prelati gr. orient. romani, rusi, serbi si greci; anglicani, luterani si catolici vechi (antiinfallibilisti) pentru incercarea unei uniuni confessiunale.

Dlu generalu Florescu si alti oficieri români cari 'lu insotiescu, in missiunea sea de a asistá la manevrele armatei rusesci dela St. Petersburg, continua a fi, inca dela sosirea loru in capital'a imperiului, obiectulu celoru mai afectuóse atentiuni atâtu din partea imperatului, câtu si a tótei curti imperiale, si a inaltiloru demnitari ai statului. Generalului Florescu s'a atasiatu chiaru unu adjutantu alu ministrului de resbelu rusescu, si atâtu la curte câtu si in tabera, generalulu românu, fiindu-ca este si ministru, are pasulu asupr'a tuturoru celor'alti generali streini.

Unu mare prândiu s'a datu in Parisu la Grand Hotel, de câtra agentulu *Romaniei* diplomaticu la Rom'a d. C. Esarcu, tuturoru membriloru italiani ai congresului internatiunalu geograficu si altoru personalitâti marcante din Itali'a ce s'au aflatu in Parisu. La acestu prândiu au luatu inca parte ministrulu justitiei d. Lahovari, ministrulu instructiunei publice d. Maiorescu, agentulu diplomaticu alu Romaniei in Parisu cu personalulu agentiei si alti români de distinctiune. La primulu toastu facutu de d. Esarcu a respunsu d. generalu Menabrea, vechiu ministru alu afaceriloru streine si presidentu alu consiliului de ministri alu M. S. Regele Italiei, in urm'a câruí'a s'au pronuntiatu mai multe discursuri de câtra d. minitru alu justitiei Lahovari, d. Amiral Actom, vechiu ministru alu marinei regatului Italiei, dlu ministru alu instructiunei Majorescu, d. C Negri, fundatorulu si primulu presiedinte alu societâtiei geografice italiane si in fine unu admirabilu discursu de câtra actualulu presiedinte alu societâtiei dlu Cesaru Correnti. In tóte aceste toasturi si discursuri s'a pronunciatu cu multa distinctiune si onóre numele Romaniei si suveranului seu.

Revista diaristica.

Dintre diurnalele din *Romani'a*, „Vocea Covurluiului“ este aceea, carea cá o fóia bine si cu ratiune redactata, se ocupa in doi numeri mai de aprópe cu politic'a nóstra a româniloru din Austro-Ungari'a. „Vocea Covurluiului“ recomanda afacerile nóstre politice atentiunei guvernului românu, pentru cá acest'a pre basea buneloru relatiuni intre sine si guvernulu austro-ung. sa intrevina la cestu din urma in favórea nóstra. Dupa ce dà espressiune mai pre largu acestei bune vointie adauge inca urmatórele :

In zadaru cauta diplomatii unguri, sub firma, ca aceste mesuri suntu luate pentru a asigurá integritatea regatului contr'a agitatiuniloru esterne din partea româniloru si-a serbiloru. Astadi cându Romani'a a pasîtu intr'o era de moderatiune si stabilitate, cându guvernulu românu a datu probe de o intielépta politica si plina de tactica, acele acusatiuni numai potu avea nici o valóre.

Si apoi tocmai acele mesuri esceptionale, in fati'a câror'a românii, déca n'aru fi legati de acelu pamentu prin suvenirile trecutului si prin osemintele mosiloru si stramosiloru loru, aru puté recitá cuvintele plebeiloru refugiati pre muntele sacru, sdruncina si amerintia esistinti'a regatului S-tului Stefanu ; câci popórele cá si individii, cându suntu indestulate in cas'a loru propria, nu alérga la vecini.

Apoi diplomatii unguri, cari cunoscu situatiunea Europei, si compara starea esceptionala a Ungariei cu alte tieri, trebuie sa intieléga, ca situatiunea actuala nu póte, de câtu a provocá mai curendu séu mai târdiu peirea Ungariei.

Pre câtu de utopica erá ide'a proclamata in 1848 de unguri „de a rumpe cu coron'a Habsburga si a proclamá Ungari'a de independenta“, totu atâtu de utopica si funesta pentru ei este idei'a de a esterminá cu 4 ½ milióne 11 milióne fia prin contopire, fia prin focu si prin sabie !

Ómenii prudenti inse nu se lasa a fi târiti de pasiuni si fantasii intr' unu ce necunoscutu ; de acea sustienemu, ca barbatii politici ai Ungariei trebuie sa se ocupe cu seriositate si calmitate de a delaturá o conflagratiune iminenta, care aru pune in pericolu regatulu Ungariei si nearu amenintiá si liniscea nóstra.

Positiunea geografica obliga pre români si pre unguri a traí cá buni amici, a complaná ori-ce diferintie mici pre terenu pacinicu.

Amiciti'a acestoru dóue popóre va produce multe si mari bine faceri atâtu natiunei ungare câtu si româniloru.

Inainte de a terminá, fie-ne permisu a ne pronuntiá convictiunea nóstra si asupr'a conduitei diareloru române transcarpatine. Nu voimu a atinge câtu-si de putienu modulu cum sustienu interesele loru natiunale fatia cu natiunea ungara ; ne marginimu a desaprobá conduit'a loru fatia cu Romani'a.

Dîarele transcarpatine române, dirigiate de nisce barbati de-o seriositate si romanitate necontestata, facu dupa noi o mare gresiala, ca se amesteca in cestiuni de partide in afacerile Romaniei. Cei-ce stau neintreruptu lânga cazanulu, unde se ferbe politic'a la noi, inca suntu adese-ori in erori in apreciârile persóneloru politice — si specialu asupr'a partideloru. La noi mai totu-déun'a se face opositiune de portofolii ministeriale, iéra nu de principiu . . . si dîarele române transcarpatine, cari n'au interesu de portfoliele ministeriali dela noi, n'aru trebuí nici odata sa se inroleze in opositie : forti'a loru acolo, in aperarea drepturiloru loru, va fi cu multu mai mare, déca ele voru merge cu moderatiune si nu se voru declará de oposante guvernului românu ; câci astadi fórte lesne le potu strigá ungurii : „apoi voi urmati politic'a unei minoritâti, pre care insusi guvernulu românu o combate, cum amu putea noi ascultá plângerile vóstre ?“ R.

Din Erzegovin'a.

N'avemu inca sciri sigure despre stadiulu in care se afla lupt'a inversiunata dintre turci si insurgentii din Erzegovin'a. Atâtu inse putemu afirmá, ca rescól'a se intinde totu mai tare si trage in vertegiulu seu si pre alte poporatiuni de pre insul'a balcanica, cari se tienu de sementi'a slava. S'au intemplatu si in alte locuri multe demonstratiuni contr'a autoritâtiloru turcesci refusanduli-se acestor'a solvirea contributiuniloru, care fu ans'a insurectiunei in Erzegovin'a.

„*Pol. Coresp.*“ ne spune, ca bar. Herbert, care conduce ambasad'a austro-ungara in Constantinopole in absenti'a ambasadorului Zichy, s'a infatisiatu dilele trecute inaintea sublimei Porti si a conferitu mai multu tempu cu marele veziru Essad pasi'a si cu ministrulu de esterne, Aarifi pasi'a. Dupa cum se vorbesce in cercurile mai intime din Constantinopole, baronulu de Herbert a relevatu in modu formalu, ca Austro-Ungari'a va observá cea mai stricta neutralitate in afacerea Erzegovinei. Noi, dice acestu organu, nu ne indoimu de visit'a acést'a, dara ni se pare lucru putienu de crediutu, cându ni se spune, ca dechiaratiunile mulcomitórie ale unui portatoriu de afaceri suntu de a se considerá cá o apromisiune de neutralitate stricta. De regula neutralitatea se observa de câtra o a trei'a potere fatia de dóue poteri beligeranti, dara nu se scie, ca Austro-Ungari'a aru priví séu aru recunósce pre insurgenti de beligeranti. Austro-Ungari'a considera insurectiunea din Erzegovin'a de o afacere interna a Portiei si dechiaratiunile ce se referescu la acést'a afacere voru fi corespunsu acestui punctu de vedere.

Ce se atinge de impartasirile oficióse din Constantinopole, cum-ca in taberele insurgentiloru lupta corpuri formale de dalmatini, observà „P. C.“ ca o trecere directa de inarmati din Dalmati'a in Hertiegovin'a nu e usioru cu putintia, fiindu-ca sentinelele austriace pazescu fruntariele cu rigóre. Dalmatinii cari suntu astadi in Hertiegovin'a, mai cu séma bochezi, au trecutu acolo preste Muntenegru. Comunicatiunea intre Bocche di Cattaro si Muntenegru e libera. In tóta diu'a vinu muntenegrenii in Bocc'a, spre a cumperá séu vinde viptualii, si asemenea afli totu-déun'a pre bocchezi inarmati in muntii negri, cea ce se póte esplicá din comerciulu loru reciprocu. Cumca intre atari impregiurâri au potutu strabate vr'o câte-va sute de bocchezi preste Muntenegru in Hertiegovin'a, fâra de a se puté opri, e lesne de esplicatu.

„Pol. Coresp.“, dupa o scrisóre ce o primesce din Constantinopole ni spune mai departe, ca starea critica a lucruriloru in Hertiegovin'a se dovedesce prin miscarea cea viua pre terenulu militariu. In Top-Chané se incepe montarea de baterii si in arsenalu se diregu in fug'a mare naile de resbelu.

Intréga puterea turciloru in districtele corpuriloru de arme din Constantinopole, Siuml'a si Monastiru face 35,000 infanteristi, 6000 cavaleristi si trei regimente de artilerie. Chiamându-se concediatii si reservistii puterea armata in trei septamâni s'aru urcá la 60,000 soldati“.

Dupa unele foi afacerea aru fi intratu in stadiulu „diplomaticu“. O impressiune placuta facu foile rusesci, cari se esprime asupr'a miscâriloru sudu-slavice cu o reserva démna de situatiunea cea critica.

„*Golos*“ recunósce, ca esiste motivulu de revoltare si adeca in ticalós'a administratiune a dregatoriloru turcesci si in apesarea ce o eserciéza aristocrati'a musulmana dela tiéra. De multu, dice organulu acest'a — poporatiunea acestei provincii nenorocite nu mai are altu remediu decâtu revoltârile periodice. Organele administrative domnescu in modu arbitrariu fâra de a fi pedepsite. La acest'a mai vine si alu doilea momentu : in Erzegovin'a s'a formatu o clasa de posesori de pamentu, unu feliu de aristocratia feudale, cum nu se mai afla pre airea in tienuturile musulmane. Predecesorii acestoru posesori au fostu crestini si stá in fruntea poporatiunei slavice, dara sub domni'a musul-

maniloru aflara mai oportunu lucru sa se lase de credinti'a si natiunalitatea loru, sa devina turci si sa se separeze cá o clica aristocratica de cela-laltu poporu. Ei devenira cei mai aprigi contrari ai fratiloru loru de odinióra. „Begii“ acesti'a impreuna cu dregatorii tierei adusera pre erzegovineni pâna acolo, de nu-si mai potu suferí viéti'a si demultu erá situatiunea in provinci'a acést'a ran'a cea mai periculósa a imperiului osmanu. „Golos“ e aplecatu a dá dreptu poporului resculatu, dara sustiene ca intreprinderea nu va avé nici unu resultatu si acést'a pentru tienut'a Austriei. Barbatii de statu ai Austriei, intru câtu nu se tienu de fractiunea celoru ce privescu anecsarea Bosniei si a Erzegovinei de o problema politica a Austriei, credu ca n'au sositu inca tempulu pentru moscenirea turcésca. Déca nu se sugruma curendu rescól'a, muntenegrenii la nici unu casu nu se voru puté abtiené, de a face causa comuna cu conatiunalii loru Muntenegrenii totu-déun'a au luptatu impreuna cu erzegovinenii in resbele. Mesurile ordonate de principele Nicolau din Muntenegru spre a esecutá o neutralitate aspra, numai i voru aduce popularitatea in jocu avendu unu efectu scurtu. Venindu la „cestiunea orientale“ „Golos“ judeca, ca acum nime in lume nu este aplecatu a grabí resólverea ei si totusi e cu nepotintia, cá sa mai intardîe multu tempu.“

Despre positiunea Russiei câtra rescól'a din Erzegovin'a mai scrie si unu corespundinte din Petersburg diuariului „*Post*“ din Berlinu:

„Evenemintele din Erzegovin'a destépta simpati'a publicului nostru cu atâtu mai tare, cu câtu acele se aducu in legatura cu petrecerea aici a ministrului românu de resbelu, generalu Florescu. Acest'a venindu in Russi'a intovarasitu de col. Cerkezu si Blaramberg s'a presentatu inaintea imperatului in taber'a dela Hrasnoe-Selo. Se scie, ca nu numai armat'a româna, dara si cea serbésca este bine organisata si pregatita si astépta numai momentulu pentru a lapedá jugulu dispretiuitu. De-si s'a datu aici ambeloru guverne, celui românu si celui serbescu, svatulu amicabilu de a nu rumpe pacea, totusi de alta parte nu se va puté impedecá radicarea ambeloru natiuni. Pentru Russi'a e o schimbare in imperiulu turcescu de o insemnatate secundaria. Drepturile la tronulu bizantinu ce le a mostenitu marele principe Vasilie Ivanovici in anulu 1497 casatorindu-se cu princes'a din viti'a paleologiloru Sofi'a, suntu lasate de multu si cá suvenire au remasu numai tronulu regalu eburnu alu lui Constantinu XIV, precum si insemnele, vulturulu duplu, si cavalerulu ce strapunge pre balauru. Fire-sce Katarin'a cea Mare a datu inca nepotului seu alu II numele Constantinu si lu invetià limb'a gréca, a imprimatu si o medalia cu semilun'a sfaremata de fulgeru. Acum de tóte aceste nu mai e nici vorba, si fidela promissiuniloru sele, Russi'a nu mai desparte politic'a sea in oriente de politic'a aliatiloru sei. Déca cum-va nu s'aru impedecá o deplina eliberare a Romaniei si a Serbiei, aceste dóue state cu greu voru puté contá pre unu sucursu activu din partea Russiei.“

Scirile mai nóue spunu, ca insurectiunea capeta sucursu nou preste fruntariele austriace. Unu telegramu din Triest anuncie, ca in 11 l. c. s'au dusu 40 fosti tunari sub conducerea a trei capitani serbi la loculu insurectiunei. In 10 l. c s'au imbarcatu in Triest 50 serbi spre Cattaro, spre a merge preste Muntenegu la Erzegovin'a. O corespundintia datata din Triest si publicata in „Fr. Bltt.“ descrie aspectulu acestoru serbi porniti la lupta astu-feliu:

Ei cumperau revolvere séu schimbau armele loru vechi cu pusce de conctructiune nóue platindu simplu pretiulu séu adausulu pentru ele. Ei suntu robusti, pórta costumulu loru natiunalu si numai putieni au portu européu. Linisciti si fâra de a face sensatiune mergeau pre strade in susu si in josu, in grupe de câte 6—8 insi, dara aici in Triest, unde se vedu pre fia-care di multi straini, ei nu erau suspecti. Ci togm'a natur'a loru cea calma, producerea loru cea hotarita ce-i caracterisá, desteptara atentiunea. Ei nu-si ascundeau intentiunea, ca voru sa mérga la insurgentii din Hertiegovin'a si diceau fâra ostentatiune, ca din dî in dî voru vení mai multi compatrioti de ai loru la Triest si Dalmati'a. Lucrulu se spunea cu unu indiferentismu, cá si cându ei aru fi facutu o escursiune de placere, se vedé inse, ca aveau intentiune seriósa si ca sciau ce facu. Dealtmintrene armele loru suntu bune, ei suntu bine imbracati, fia care dintre densii are unu pachetu mai mare séu mai micu, nice bani nu li lipsescu. In 10 l. c. s'au imbarcatu, linistiti si fâra de a face sensatiune, cum au venitu.“

Unu telegramu din Ragus'a (sorginte slavicu) vestesce, ca insurgentii au datu asaltu asupr'a fortului Goransko lânga Piva si au ocupatu cetatea Motochia. Iéra „*Narodne Novine*“ anuncie, ca in 16 Aug. a eruptu in Bosni'a intre Constaniti'a si Dubiti'a o rescóla. Insurgentii au navalitu in cas'a sentinelei Isivo, au ucisu doi soldati turcesci si au luatu cu sine armele loru.

Din Constantinopole se anuncie, ca Nedjiib Pasi'a au primitu comand'a suprema asupr'a trupeloru imperatesci din Hertiegovin'a. Trupele se urca la numerulu de 20,000.

---

† Sciri oficióse dela 16 Aug. n. confirma ca a isbucnitu revolutiunea si in Bosni'a si anume intre Costajnica si Dubica.

---

† Sa ni se permita pentru astadi si o abatere dela politic'a dilei pentru cá sa intrâmu putienu in cele scolastice, in cele ce se tienu de representanti'a puterei secului. Amu amintitu in nr. trecutu despre deschiderea cursului suplinitoriu si despre cuventarea introducetória a P. Dem. Cuntianu. Fiindu ca precum suntu cursurile nu numai ale scólei cí ale vietiei natiunale patriotice, ce are sa resara din scóla, asiá si cuventarea atinge in mai multe puncte viéti'a nóstra natiunale. Noi o publicâmu in tóta estinderea ei la loculu acest'a lasându-o a-si face ea insasi comentariulu.

Cuventarea

conducatoriului cursului supletoriu invetiatorescu, P. D. *Cuntianu,* tienuta in Sabiiu la 1 Augustu 1875 cu ocasiunea deschiderei cursului supletoriu.

Multu stimatiloru domni!

Prea Venerabilulu Consistoriu archidiecesanu prin votulu seu din 15 Iuliu a. c. Nr. 1522/scol. au aflatu de bine a me denumí pre mine de conducatoriu alu cursului supletoriu acum deschisu prin Preaonoratulu D. protopresbiteru I. *Hanni'a.* Prin acésta denumire Preavenerabilulu Consistoriu mi-au impusu mie pre neasteptate o sarcina pre câtu de onorifica pre atât'a de grea; acésta sarcina eu o amu si primitu in sperantia ca domniele vóstre me ve-ti ajutorá la suportarea ei prin cunoscintiele si esperiintiele ce vi le-ati castigatu pre terenulu scolasticu. Acestu ajutoriu vi-lu ceru domniloru, si ve rogu a nu mi-lu refusá.

Intre alte indatoriri, ce impune Ven. Consistoriu tuturoru conducatoriloru cursuriloru supletórie — prin urmare si mie — este si aceea; de a face la acestu locu o espunere introducetória in obiectele prescrise pentru cursurile supletórie din acestu anu.

Inainte de a trece deci la implinirea dupa putintia a acestei insarcinâri, dati-mi voia, multu stimatiloru domni, a atinge baremu in trecere câte-va momente din trecutulu celu mai de aprópe alu vietiei si activitâtiei nóstre pre terenulu scolasticu; câci mi se pare a fi cu cuviintia, cá la asemenea ocasiuni sa amintimu câte ce-va baremu despre factorii cei mai insemnati, carii au lucratu si conlucratu mai multu la inaintarea acaceriloru nóstre scolare in trecutu; dara mi se pare neaperatu de lipsa a face acést'a si din acelu motivu, câci presentulu, déca voiesce si nisuesce a cladí unu edificiu solidu pentru cultur'a poporului nostru, trebuie sa o faca acést'a tienendu contu de totu ce a creatu in favórea scólei trecutului, trebue, dîcu: cá toti pasii de inaintare ai sei, sa-i faca in deplina cunoscintia a pasiloru si resultateloru din trecutu eruite pre acestu terenu.

Nu-mi va fi greu, stimatiloru dni a ajunge la factorulu celu mai principalu, sub a cârui'a ingrigire si neobosita lucrare, si caus'a scóleloru nóstre cá si alte cause vitali ale nóstre au luatu celu mai mare sboru spre inaintare, nu va fi greu a ajunge la acelu factoru domniloru, câci ne aflâmu intr'o casa, in care totu ce ne incungiura indigitéza ca spre ce scopu servesce acésta casa si spre ce scopu

---

FOISIÓRA.

Revista musicale.

Istori'a si teori'a musicei in anticitate
de
D. Fr. — Aug. Gevaert.
(Urmare si fine.)

Nu fâra indoiéla; dara cu conditiunea de a scóte din acestea unu invetiamentu profitabilu la desvoltarea la progresulu artei musicale moderne, si de a puté stabilí o legatura intre doctrinele actuale si cele ce constitue sistemulu musicalu alu lumii pagâne: Acésta legetura, dupa D. Gavaert, esista in realitate, cu totu caracterulu de inovatiune ce pare a imbracá art'a contemporana, si elu se radima pre autoritatea unui musicantu pre care nu-'lu póte nimeni banuí ca are unu entusiasmu escesivu pentru trecutu, pre autoritatea lui Richard Wagner, care in cartea sea despre dram'a musicala, dice in termini escelenti: „Nu este cu putintia sa reflectâmu cu câtu de putiena profundime asupr'a artei nóstre fâra a descoperí raporturile sele de solidaritate cu acea a greciloru. In adeveru; art'a moderna nu este de câtu unu inelu in lantiulu desvoltarii estetice a Europei intregi, desvoltare care 'si are punctulu seu de plecare dela Elini.“

In adeveru, aru trebuí multa bunavointia si o dosa destulu de fórte de optimismu spre a vedea in autorulu lui Tristan si Iseult si acelu de Niébelungen unu discipulu alu lui Demodoc din Corcir'a séu a lui Thamyris care puse pre musica resbelulu titaniloru contr'a dieiloru, si cu tóta dubl'a sea personalitate de poetu si de musicantu, nu póte cine-va sa-i gasésca de câtu nisce raportatori fórte slabe cu Eschyl séu Sophocle. Déca Gluck, mai multu inca de câtu d. Richard Wagner, se apropie de idealulu tragediei grecesci, atâtu prin alegerea subiecteloru câtu si prin modulu sub care le-a tratatu, numai putienu nu trebuie se atribuimu inspiratiunii sele altu scopu de câtu acel'a de a amintí marirea sublima a melopeeloru antice dupa dreptu, importanti'a declamatiunii lirice este o simplicitate nobila. Adeveratulu geniu nu voiesce a se incurcá in piedeci care aru jignî sborulu seu, si, intre aceste piedeci, cea mai grea suntu preocupatiunile ce resulta dintr'o sistema ori care aru fi. Fia-care poporu, pre lânga aceste, 'si are aptitudinile sele, dupa cum fia care epoca, fia-care generatiune obliga art'a a incercá noi trasformatiuni ce respundu la nisce trebuinti noi. Ceea ce erá suficientu parintiloru nostri, nóue nu ne mai este. Faceau ei mai bine de câtu noi? Se admirâmu creatiunile ce ne-au lasatu, dara se cautâmu de a face altu-feliu. Iéta cuventulu pentru care admitindu, impreuna cu d-nii Richard Wagner si Gevaert, raporturile de solidaritate ce esista intre manifestatiunile artei moderne si intre traditiunile trecutului credemu ca nu totu-déun'a este fâra pericolu pentru facultâtile creatrice ale artistului si pentru liber'a desvoltare a personalitâtii sele, de a merge pré departe inainte séu de a ne radicá prea susu in domenulu istoriei. Si dicendu aceste nu credemu ca meritâmu a fi pusi in rendurile pesimistiloru reclamându in contr'a pré marei pârti, dupa unii, ce studiele istorice au luatu in educatiunea musicale, si la cari nesciinti'a voluntara a artei antice implica unu prejudetiu reu voitoriu chiaru pentru musica insasi, si acést'a aru insemná a-i refusá ori ce valóre estetica durabila„ — „Déca aru fi adeveratu, adauge D. Gevaert, ca compositiunile din olimpu, socotite cá divine atâti'a secoli, si pentru noi se nu fie de câtu numai pure bizarerii atunci cu ce dreptu vomu crede noi in perpetuitatea creatiuniloru unui Bach, unui Haendel, unui Beethoven? acele capudeopere, câror'a noi le datorimu atâte multiemiri sublime, aru devení dara fatalmente la rendulu loru, nisce enigme pentru descendintii nostri? Dara atunci music'a nu aru fi de câtu unu jocu fantasticu de sonuri, fâra scopu seriosu, fâra radecini in trecutu, distinata a se perde in vidu, si démna de abiá a fi numerata intre arti. Din nenorocire, nu este de locu astfeliu. . . . . .

— Sa ne pazimu asiá dara de a vorbí cu usiurintia despre art'a antica, sub pretestu ca armoni'a ací jóca unu rolu fórte palidu. In adeveru, singurele monumente musicale care pâna acum au traversatu seculi, si care merita reflectiune, apartienu melodiei omophone. Câtu me privesce eu amu ferm'a convictiune ca operile mariloru nostri maestri voru resistá vicisitudiniloru tempului; dara trebuie bine recunoscutu ca trebuie inca probate. Minunatele creatiuni ale lui Palestrin'a, celu din urma si celu mai ilustru representantu alu poliphoniei vocale din evulu mediu, numai esista de câtu pentru eruditi, pre cându umilele cânturi a le lui sântu Ambrosiu resuna inca in tóte dilele in templile nóstre si suntu singurele alimente artistice a milióne de crestini.“

Fâra sa injosimu art'a pâna a o considerá cá „unu jocu fantasticu alu sonuriloru“ nu se póte insa prevedea de locu ceea ce voru devení capudóperile moderne dupa unu periodu egalu de acel'a ce ne separà de Greci'a antica, déca focarulu civilisatiunii s'aru schimbá séu midilócele indispensabile s'aru transformá si cele actuale aru disparea cu totulu.

Oper'a d-lui Gevaert va cuprinde dóue volume si celu intâiu numai care a aparutu, este in stare a satisface curiositatea chiaru a aceloru care astépta cu impacientia aparitiunea celui alu doilea. Cuprinsulu acestui'a este: esplicarea originei cunoscintiloru nóstre comparate cu ale celoru vechi, rolulu musicei antice in civilisati'a elenica, loculu ce-lu ocupá intre artile cele-lalte, caracterulu si istori'a sea in dóue *perióde* imbratisindu unspre-diece secule, teori'a si tecnic'a artei musicale in anticítate. In alu doilea volumu tratéza despre armonica si melopea: acést'a este si partea cea mai importanta.

Nu póte cine-va sa-si imagineze cantitatea, operiloru, tratateloru si

ne-amu adunatu si noi in tr'ens'a. Si déca ne vomu pune si numai cele mai elementarie intrebâri, ca adeca: a cui este acésta casa? dela cine si spre ce scopu amu ereditu noi acestu localu? de siguru ca unu respunsu esactu nu vomu putea dá la aceste intrebâri, fâra de a ajunge, fâra de a fi constrinsi a ajunge la numele acelui factoru, la numele acelui barbatu, cu carele si prin carele amu facutu si noi — déca nu mai multu — celu putienu unu inceputu solidu atâtu pre terenulu bisericescu si scolaru, câtu si pre terenulu natiunalu politicu, bá potu dîce — si credu ca sunteti cu totii de aceeasi convingere cu mine — ca pre tóte terenele vietiei sociali. Dá domniloru, va trebuí sa ajungemu in respunsulu nostru la numele acelui mare Archiereu alu nostru, ale cârui fapte maretie, virtuti alese, caracteru de modelu cá si cele-lalte insusiri distinse ale sele, Escelenti'a Sea, Présântitulu Parinte Archiepiscopu si Metropolitu alu nostru actuale, *Mironu Romanulu*, recunoscendu le in deplin'a loru valóre, s'au aflatu indemnatu a apromite la diferite ocasiuni in modu serbatorescu, cumca insusi le va urmá; a apromisu acést'a Escelenti'a Sea si in cuventarea de deschidere a sinodului archidiecesanu din acestu anu dîcendu: „*Cu ajutoriulu lui Dumnedieu voiu conduce si continuá lucrârile incepute de fericitulu meu predecesoru, Marele Archiereu Andreiu.*“ Asiá, e multu stimatiloru domni si frati, va trebuí sa ajungemu nesmintitu la numele acum cu pietate pronunciatu alu Marelui *Andreiu*, câci dupa cum bine scimu cu totii, nu numai acésta casa, nu numai acestu institutu consacratu culturei nóstre si a poporului nostru, care institutu — in urm'a unui conclusu sinodalu — si pórta numele *Marelui Andreiu*, ci potu dîce, ca mai totu ce avemu bunu si folositoriu, dela densulu avemu. Despre acestu adeveru, celu mai competentu barbatu, carele in decursu aprópe de dóue decenii a fostu mân'a cea drépta a Metropolitului Andreiu si martoru fapteloru lui maretie, ne marturisesce. Acelu barbatu, Parintele Archimandritu si Vicariu archiepiscopescu Nicolau *Pope'a*, in cuventarea sea tienuta la mormentulu repausatului Metropolitu cu ocasiunea parastasului din 16 Iuniu 1874, dupa ce arata meritele Marelui defunctu pre terenulu bisericescu, intorcendu-se a aratá acele'si merite si pre terenulu politicu natiunalu dîce: „*Ca totu ce s'au facutu si in respectu politicu natiunalu, prin Metropolitulu* **Siagun'a** *s'au facutu si fâra de densulu nimic'a nu s'au facutu din câte s'au facutu*“; apoi continuându ilustrulu oratoru cu enumerarea meriteloru fericitului Metropolitu si pre terenulu scolasticu, intre altele dîce: „*Mari lupte si sacrificii l'a costatu pre elu invetiamentulu preste totu, dara elu le invinse pre tóte, pentru ca devis'a lui erá: „Inainte*“.

Si in adeveru domniloru, déca astadi si noi suntemu in positiune a putea dá câte unu semnu de viétia, bá a putea inregistrá câte ce-va mai demnu si pentru istoria pre terenulu scolasticu; déca astadi ne putemu felicitá, ca avemu si noi unu Seminariu — dupa impregiurâri — bine organisatu, ca numerulu scóleloru nóstre a sporitu, ca numerulu invetiatoriloru nostri bine pregatiti asemenea a sporitu si sporesce, ca avemu si barbati, cari se ocupa cu compunerea de cârti scolarie si didactice dupa recerintiele tempului de astadi, ca avemu si noi câte-va fonduri spre inaintarea scopuriloru nóstre bisericesci si scolare s. a. si déca ne vomu intrebá, ca de câudu, si dela cine avemu acestea tóte? vomu trebuí sa respundemu — dandu adeverului tributulu seu — cumca tóte acestea le-amu mostenitu, tóte acestea le avemu dela marele si bunulu nostru Parinte repausatu, Metropolitulu *Andreiu* si cumca numai lui ii suntemu datori cu multiamita si recunoscintia pentru tóte acestea; câci déca vomu cercetá, ca ce a fostu si ce s'a facutu la noi pre terenulu scolasticu inainte de *Siagun'a*, déca intrebâmu séu ne intrebâmu ca cum stâmu cu istori'a educatiunei inainte de venirea lui la noi, apoi, mai mi se pare, ca vomu fi siliti a respunde cu istoriografulu Welter, carele astfeliu face inceputulu istoriei neamului omenescu: „Tiefes Dunkel schwebt über die Urgeschichte der Menschheit.“

Dá domniloru si fratiloru, pâna la Siagun'a, nu sciu ce amu putea inregistrá si noi demnu de istori'a educatiunei, inse din periodulu fericitei lui archipastoriri — judecându dupa impregiurârile si midilócele — mai putienu decâtu modeste — multe imbunatatiri si pre acestu terenu, se potu inregistrá, de care a dispusu si elu, se potu inregistrá chiaru minuni, ba ací putemu eschiamá asemenea cu totu dreptulu impreuna cu fiiulu si amiculu celu sinceru alu Metropolitului Siagun'a, Par. Archimandritu si Vicariu Nicolau Pope'a: „*ca totu ce s'a facutu si pre terenulu scolasticu la noi, prin Metropolitulu Siagun'a s'a facutu, si fâra de densulu nimic'a nu s'a facutu din câte s'au facutu.*“

De ací, adeca dela Metropolitulu Andreiu putemu si trebuie sa incepemu si noi domniloru totu-déun'a, de câte ori voimu a incepe si a face unu pasiu inainte pre terenulu scolasticu, câci viéti'a si activitatea lni si pre acestu terenu ne pote serví de celu mai siguru faru conducatoriu. Metropolitulu Andreiu a fostu domniloru acelu luceaferu carele a imprasciatu negur'a cea grósa a indiferentismului din trecutu si a introdusu lumin'a, elu a introdusu viétia si activitate in biseric'a nóstra organisandu-o pre cea mai lata basa a constitutiunalismului.

Póte ca ve-ti fi asteptatu stimatiloru domni, cá ací sa enumeru si mai multe acte si fapte complinite de Metropolitulu Andreiu spre dovedirea afirmatiuniloru mele de mai susu, inse eu credu, ca multe din acele acte, multe din maretiele lui fapte, voru fi inca in próspeta memoria la cei mai multi si dintre domniele vóstre cu atât'a mai vertosu, cu câtu acelea s'au mai reimprospetatu la ocasiuni potrivite si inca prin barbati cu multu mai competenti a vorbí in materi'a acést'a, de cum sum eu. Atât'a inse totusi debuie sa mai amintescu ací, ca si cursurile acestea supletórie, ce se deschidu astadi pentru prim'a data in intréga archidieces'a nóstra, nu suntu altu ce-va, decâtu o schimbare in forma a institutiunei introduse in viéti'a nóstra scolara inca la anulu 1863 prin Metropolitulu Andreiu, a asiá numiteloru conferintie séu conveniri invetiatoresci.

Cursurile acestea suntu fâra indoiéla o institutiune, prin care se inlocuescu conferintiele invetiatoresci, ele se voru puté sustiené numai pre lânga jertfe mai mari in bani, inse si promitu a face cele mai bune servitie invetiamentului si preste totu trebei nóstre scolare, mai cu séma, déca invetiatorii nostri voru voí si voru sci a se folosí bine de aceste cursuri.

La inceputu, firesce si ací, cá si in tóte intreprinderile, vomu intempiná de siguru unele greutâti, si resultatele inca nu voru corespunde póte intru tóte asteptâriloru: inse prin concursulu tuturoru puteriloru nóstre didactice, care astadi — multiemita lui Ddieu — nu suntu togm'a de desconsideratu, acele greutâti se voru delaturá succesive, si asiá, de-si cu incetulu, de-si cu pasi modesti, totusi vomu puté corespunde si noi, vomu puté urmá si noi devisei Marelui Andreiu: „Inainte!“ —

Acestea premitendu-le, datimi voia multu stimatiloru domni a trece la implinirea dupa putintia a insarcinârei primite din partea preavener. consist. archidiecesanu, a trece adeca la o scurta espunere introducatória in obiectele prescrise pentru cursulu nostru supletoriu din acestu anu.

Acele obiecte, dupa cum se vede din alini'a a 2-a a cerculariului convocatoriu, suntu urmatórele:

1. Computulu cu mesurile metrice;
2. Metodulu scrierei si cetirei;
3. Principiele pedagogiei pentru sustienerea disciplinei scolare;

Iéra in órele libere: deprinderi in cantâri si in gimnastica.

La tractarea tuturoru obiecteloru de invetiamentu, prin urmare si a celoru mentionate, cu care vomu avé a ne ocupá in decursulu petrecerei nóstre impreuna la acestu cursu, lucrulu de capetenia este, a procede astu-feliu cá priceperea scolariloru, atentiunea si interesulu loru pentru totu ce li se propune sa crésca succesive, cá scolarii dela inceputu sa se puna in stare si sa se dedea a priví si a cugetá asupr'a obiectului liberi de tóta preocupatiunea si astu-feliu a-si formulá ei insusi parerile si respunsurile la intrebârile puse din partea invetiatoriului, câci numai as á facultâtile loru se voru desvoltá din ce in ce mai multu, ceea ce si este unulu dintre scopurile principali ale invetiamentului.

Spre ajungerea acestui scopu, carele servesce de unic'a basa solida pentru intregu invetiamentului ulterioru, educatoriulu trebuie sa aplice tóte regulele didactice rationali probate si recunoscute de pedagogia, de asemenea si regulele si mesurile disciplinari, de unde urmédia: ca unu educatoriu lipsitu de cunoscinti'a aceloru reguli si mesuri, pre lânga cea mai buna vointia, fórte arareori va puté fi siguru de ajungerea scopului, câci fâra cunoscinti'a acestoru midilóce, educatoriulu va stá inaintea eleviloru sei cá si unu ostasiu desarmatu in fati'a inimicului.

Regulele didactice cá si regulele si mesurile disciplinei scolare, invetiatoriulu cu ori-ce pretiu trebuie dara sa si le insusiésca de asiá, incâtu la momentu sa fia in stare a le si aplicá cu stricta privire la verst'a, la naturelulu si la celelalte insusiri individuali ale singurateciloru sei elevi, si inca astu-feliu, incâtu prin aplicarea loru, in adeveru sa se póta ajunge scopulu doritu, iéra nu contrariulu, ceea ce s'aru intemplá atunci, câudu invetiatoriulu, regulele si mesurile mentionate nu le-aru sci aplicá cu deosebita privire la starea si insusirile individuali ale fia-cârui scolariu. — Sa ilustrâmu acestea prin unu esemplu: Câudu invetiatoriulu, voindu a delaturá timiditatea unui scolariu, in locu de a incercá acést'a prin blandetia incuragiandu-lu si convingendu-lu, ca nu are a se teme de nimic'a aru intrebuintiá spre acestu scopu asprime, atunci va puté fi siguru din capulu locului de ajungerea scopului contrariu; séu, câudu fatia de altu scolariu perplecsu si tardiu la judecata, nu aru avé invetiatoriulu paciintia de ajunsu si nu l'aru ajutorá prin intrebâri aucsiliari la formarea judecâtiei si a respunsului, ci din contra, aru staruí cu impaciintia a-si dá in graba respunsulu bunu reu cum va puté, atunci asemenea póte fi siguru acelu invetiatoriu, ca mai multu au stricatu scolariului si in mai mare perplecsitate 'lu lasa nutrindu elu insusi aceea ce a voitu a delaturá si a sterpí.

De ací inse se nasce lips'a neincungiurabila, cá educatoriulu sa nisuiésca a cunósce bine pre elevii sei, sa cunósca naturelulu loru, dispositiunile si aplecârile loru, sa cunósca si mesur'a, in care suntu desvoltate dejá facultâtile loru, cu unu cuventu: sa cunósca fórte bine intréga grup'a eleviloru de cari este incungiuratu atâtu in deobsce, câtu si pre fia-carele in deosebi.

Art'a acést'a, de a cunósce educatoriulu pre elevii sei in tóta fiinti'a loru, este pre câtu de neaperata invetiatoriului, pre atât'a de grea, este atât'a de grea, incâtu si celu mai talentatu pedagogu numai prin studiu seriosu 'si va puté insusí in mai mare mesura acésta desteritate, acésta arta. Studiulu psichologiei nu se póte recomendá invetiatoriului din destulu spre acestu scopu.

Dara sa revinu iérasi la regulele séu principiele didactice.

Unele din acele reguli séu principie apartienu didacticei séu metodicei generali, incâtu ele adeca indigitéza séu arata modulu procederei la

---

documenteloru din diferite epoce si in diferite limbi pre care autorulu le-a compilatu si a pusu astfeliu basele argumentatiuniloru sele. Astfeliu oper'a d-lui Gevaert apare spiriteloru serióse cá o carte de sciintia, rebdare si buna credintia.

„Judecat'a defavorabila musicei grece, dîce d. Gevaert, provine in mare parte din tendinti'a esentiala moderna, care consista a considerá fia-care arta isolatu, iéra nu in unitatea armoniósa a civilisatiunei antice.“

„Spiritulu anticu nu concepea de locu sculptur'a si pictur'a de câtu reunite cu architectur'a; de asemene, nu putea sa se hotarésca de a separá music'a si poesi'a de dansu.“ Si dupa Westpal dîce d. Gevaert. enumerându si caracterisându cele siase genuri de compositiuni — „combinatiunile variate resulta fie din intrebuintiarea simultanea séu individuala a celoru trei arti musicale, fia din diversele loru moduri de imparechiere.“

Dupa D. Gevaert, tóte genurile de musica aru fi esistatu inca din tempuri decâtu din tempulu asignatu dantiului si pantomimei esecutate cu acompaniamentu de instrumente. Afara de cântarea fâra acompaniamentu, grecii aru fi cunoscutu tóte genurile cultivate in art'a moderna: oper'a seriósa si comica, music'a corala, cântare cu o singura voce, music'a pentru instrumente cu córde si ventu, si chiaru pentru balet; Socratu, Platonu si Aristotu esaltéza puterea sea si o considera cá pre celu mai puternicu midilocu de educatiune pentru junime. Dupa Aristotu, music'a, lucrându asupr'a sufletului intr'unu modu eficace, erá privita, in societatea antica, in o stima mai mare decâtu architectur'a si pictur'a. „Dupa rolulu ce erá reservatu in concursuri, musicantulu putea pretinde onorurile cele mai eminente. Mus'a lui Pindaru celebrá fâra a derogá nimic'a dela orgoliulu seu, victori a unui cantatoriu de flautu, Midas din Agrigente; archivistii publici, transmiteau posteritâtiei numele mariloru musicanti, si populatiunile in entusiasmu le inaltia statue.“

In fine in partea din urma intitulata: „aruncatur'a de ochiu asupr'a diferiteloru perióde ale istoriei musicei antice“, D. Gevaert urmaresce art'a greca in diferitele sele transformâri ce a incercatu dela fundarea sea pâna in epoc'a in care ultimele vestigie fura culese de cei intâiu crestini. Partea istorica a cârtiei sele fâra indoiéla cea mai atragetórie; dara partea teoretica si technica, pârtile relative la clasificatiunea moduriloru, la tonalitâtile, la urmele ce au lasatu in vechile arii populare si in cantârile bisericesci, la diferitele sisteme de notatiune ale musicei grece, la teori'a modulatiuniloru la definitiunea elementeloru constitutive ale armoniei (polifoni'a antica) aceea nu mai putienu ingeniósa a tonuriloru si tropiloru, analis'a moduriloru, a diferiteloru sisteme formate de analisá nu ofera cea mai mica atractiune musicantiloru literati a câror'a inteligentia, ori-câtu prompta aru fi a intielege lucrurile abstracte, este cu tóte aceste susceptibila de óre-care silintia.

„Voc. Cuv.“ E. R.

invetiamentu in genere fâra privintia deosebita la obiectele singuratece; altele inse, apartienu didacticei speciali si arata metodulu procederei la propunere din singuratecile obiecte de invetiamentu dupa deosebit'a natura a acelor'a.

De natur'a celoru dintâiu, aru fi s. e. urmatórele principii didactice:

1. Cá invetiatoriulu sa caute a castigá iubirea, increderea si respectulu eleviloru sei;

2. Cá elu, sa caute a inlesní eleviloru sei invetiamentulu, pasindu treptatu: dela lucrurile cunoscute loru, la altele necunoscute, care inse stau in óre-care raportu séu sémena unele cu altele; mai departe: dela cele mai lesne de intielesu, la cele mai grele, dela cele mai de aprópe la cele mai indepartate inse asemenea afine celoru dintâiu;

3. Cá invetiatoriulu sa nesuiésca a face invetiamentulu câtu se póte mai interesantu si mai placutu eleviloru sei; cá in propunere elu sa se ferésca a vorbí in termini abstrasi si in perióde prea lungi;

4. A sci alege si folosí la propunere din deosebitele obiecte, form'a cea mai corespundietória de invetiamentu dupa cum cere natur'a loru deosebita;

5. Cá educatoriulu sa caute a folosí prin invetiamentu tuturoru eleviloru sei, dara nu numai unor'a cu negligerea celoru-alalti; cá materialulu percursu, prin dese repetitiuni, sa caute a-lu intiparí câtu se póte mai adencu in memori'a scolariloru;

6. A prefige spre acestu scopu óre anumite pentru repetitiuni; a esplicá obiectulu propusu din tóte pârtile, cá cu atât'a mai siguru si mai bine sa se intiparésca in memori'a scolariloru, s. a.

Iéra principii séu reguli ce apartienu la didactic'a speciale a singurateceloru obiecte de invetiamentu aru fi d. e. cele enumerate in instructiunea supremului inspectoratu scolasticu dela anulu 1862 § 19 care se referu la invetiamentulu religiunei precum si cele indigitate in catichetica. — Asemenea la propunerea scrierei si cetirei, regulele si indigitatiunile din manuducerile domniloru autori ai Abcdareloru introduse in scólele nóstre, in cari manuduceri pre largu se arata metodulu séu didactic'a speciala la propunerea acestoru obiecte de invetiamentu.

Mai departe, regulele didacticei speciali la propunerea computului se afla in manualulu numitu: Computulu in scól'a poporala compusu de parintele protopresbiteru si profesoru Ioanu *Popescu*, care manualu tocm'a a esitu de sub tipariu in un'a editiune nóua si este reformatu cu deosebita privintia la sistemulu celu nou de mesuri metrice, care mesuri conformu articulului de lege VIII din anulu 1874 se voru introduce si intrebuintiá definitivu si eschisivu si la noi in loculu mesuriloru vechi incependu adeca dela 1 Ianuariu 1876. Acestu manualu se recomanda intre altele si prin acea, ca in launtru este adjustatu cu unele figuri geometrice, iéra la fine este provediutu si cu unu desemnu alu mesuriloru celoru nóue metrice.

Afara de acestu manualu de computu, dupa care se propune obiectulu acest'a si in institutulu nostru archid. pedagogicu.-teologicu, mai suntu si altele manuale, in care se tractéza computulu cu privire la sistemulu celu nou de mesuri metrice, anume: celu tradusu dupa manualulu introdusu in scólele statului aflatoriu in tipografi'a archid. impreuna cu o tabela pre care asemenea suntu desemnate mesurile metrice; unulu compusu de domnulu inspectoru alu scóleloru granitieresci Bas. *Petri* si altulu alu profesorelui Stefanu *Poppu* din Blasiu.

Dupa cele espuse pâna ací in respectulu invetiamentului, dati-mi voia d-loru a amintí ce-va si despre disciplin'a scolaria si apoi a incheiá.

Disciplin'a scolaria, sor'a cea buna a invetiamentului, este pentru acest'a ceea ce este pentru unu statu puterea armata; si precum unu statu — mai cu séma in dîlele nóstre — fâra o putere bine armata, nu s'aru putea sustiené, bá in câte-va dîle aru fi stersu din numerulu stateloru, asiá invetiamentulu fâra de o disciplina buna scolaria nu aru puté face nici baremu unu pasiu siguru inainte. — Disciplin'a are a delaturá toti obstaculii tóte piedecile ce s'aru pune invetiamentului din partea vre-unui suditu nesupusu alu scólei, desi, nu cu puterea tunului, a puscei séu a spadei, — bá eu asiu dîce ca nici cu puterea nuelei.

„Ordo est anima rerum“ dîce latinulu, ceea ce pre românesce va se dîca: ordinea este sufletulu afaceriloru.“ Si déca in vre-o afacere este de lipsa ordine si rendu bunu, apoi dieu in scóla, fâra de ordine fâra de rendu bunu, putienu vomu puté ispraví, de totu putienu — déca nu nimic'a.

Prin disciplina domniloru, purtarea din afara a scolariloru, si preste totu, aplecârile si moravurile loru, incâtu acelea nu consuna cu regulele moralei si ale bunei cuviintie, se reguléza, bá tóta viéti'a si activitatea loru, se aduce si se pune in o strensa armonia cu acele legi ale moralitâtiei si ale bunei cuviintie.

Precum insa la predarea invetiamentului, asiá si la sustienerea disciplinei, invetiatoriulu, déca voiesce a-si ajunge scopulu, trebuie sa se conformeze dupa regulele si principiile acelea, care prin esperintia suntu probate si sanctionate de pedagogia cá totu atâtea legi ducatórie la scopu.

Si in privinti'a acést'a, instructiunea supremului inspectoratu scolasticu dela anulu 1862, contiene unele reguli si indigitatiuni multu folositórie pentru invetiatori, care, la aplicarea mesuriloru pentru sustienerea disciplinei, nu se potu trece cu vederea, mai cu séma atunci cându invetiatoriulu, spre acestu scopu, este contrensu a aplicá si mesuri mai aspre. Regulele si principiile precum si mesurile recunoscute de pedagogia pentru sustienerea disciplinei scolarie, invetiatoriulu le afla pre largu espuse in ori-ce manualu de pedagogia.

Déca e dara, cá scopulu educatiunei sa se póta ajunge intregu, apoi educatoriulu trebuie sa se folosésca in deplina mesura si cu deplina cunoscintia de ambe midilócele, despre care amu vorbitu pâna ací, adeca: de invetiamentu si de disciplina. Prin aceste dóue midilóce, care se ajutura, se spriginescu unulu pre altu imprumutatu — cum amu disu: cá fratele cu sor'a buna, invetiatoriulu, déca va scí si va voí a se folosí bine de ele, déca le va scí dá viétia amesuratu principiiloru pedagogiei, va devení in stare a puté corespunde cu siguritate si in deplina mesura grelei sele missiuni.

Acést'a este problem'a studiului pedagogicu, acést'a o au intentiunatu si suprem'a autoritate a bisericei nóstre archidiecesane, sinodulu si consistoriulu nostru, cându au conclusu a aduce in viétia aceste cursuri, spre acést'a ne-amu adunatu si noi astadi in acestu localu, la acést'a Dumnedieu sa ne ajute!

Varietâti.

*** *Multiamita publica.* In 24 Iuliu a. c. l'a scaldele dela Tusinadu, s'au datu unu balu românescu din partea d-loru óspeti din Romani'a, si venitulu curatu incursu la acelu balu l'au oferitu bisericei române gr. or. din Biscadu in suma de 25 fl. v. a.

Pentru care ofertu marinimosu din partea d-loru români din Romani'a le aducemu prin acést'a multiamit'a nóstra publica, la insarcinarea comitetului parochiale gr. or. din Bicsadu.

Augustinu *Cosm'a*
parochu gr. or.

*** *Publicare.* Toti acei stipendiati ai fundatiunei lui Gojdu, cari inca n'au finitu cursulu pentru care li s'a conferitu stipendiulu ori ajutoriulu de studia, si dorescu a remané si mai departe in beneficiulu avutu suntu prin acést'a provocati, cá pâna la 10 Septembre st. n. a. 1875 sa arete resultatulu studieloru dín anulu mai de curendu trecutu, cu atâtu mai vertosu, câci nefacendu acést'a s'au nefiindu resultatulu studieloru indestulitoriu, conferirea beneficiului mai departe li se va sistá.

Cu o cale se face cunoscutu, ca cancelari'a fundatiunei lui Gojdu se afla in Pest'a strad'a numita „Király utza“ nr. 15. unde au de a fi indreptate de ací inainte tóte petitiunile si scrisorile adresate câtra representanti'a ori comitetulu amintitei fundatiuni.

Din siedinti'a comitetului adm. alu representantiei fundatiunei lui Gojdu tienuta in Budapest'a in 27 Iuliu 1875.

*** *Scól'a.* Sub acésta numire voiu eda dela 1 Octombre a. c. st. n. o fóia septamenaria, menita a tiené pre invetiatorii nostri in curentulu desvoltârei si perfectionârei tuturoru sciintieloru pedagogico-didactice si ale dá totu odata si tóte cunoscintiele de lipsa cu deschilnita privire la indigintiele poporului nostru si a desvoltârei lui intelectuale, morale si materiale.

Acést'a fóia esindu in fiesce-care septamana odata si anume *Lunea*, va contiené:

1. Articulii pedagogico-didactici dedusi pre bas'a credintiei crestine, dupa cei mai renumiti si esperti barbati de scóla intru tóte cu teori'a impreunandu pracs'a cea mai aplicabila la starea si indigintiele nóstre. — Mai departe totu numerulu va contiené câte o catechesa intocmita dupa priceperea prunciloru scolari.

2. Tóte legile referitórie la invetiamentu — cele de pâna acum'a, cari suntu inca in vigóre, in resumatu — cele de aici inainte edande, in totu cuprinsulu;

3. Articulii din economi'a domestica si rurala, precum si tractate din alte sciintie cum e: istori'a, fisic'a etc.

4. Revist'a evenemintelor cursive;

5. Corespundintie;

6. Diverse;

7. Afara de acestea in „*Foisióra*“ se voru publicá articulii beletristici din sfer'a vietiei scolarie.

Pretiulu pentru trei-luniulu Octombre—Decembre e 1 fl 50 cr. solvindi anticipative *le redactiunea fóiei „Scól'a“ in Gherl'a* Szamos-Ujvár.

Colectantii primescu dela 10 esemplare prenumerate unulu in semnu de remuneratiune.

Gherl'a in 10 Augustu 1875.

Alesandru Mic'a.

Burs'a de Vien'a.

Din 5/17 Augustu 1875.

Metalicele 5%	70 80
Imprumutulu nationalu 5% (argintu)	77 52
Imprumutulu de statu din 1860	112 50
Actiuni de banca	931 —
Actiuni de creditu	216 60
London	111 45
Obligatiuni de desdaunare Ungaresci	— 82
„ „ „ Temisiorene	80 75
„ „ „ Ardelenesci	80 75
„ „ „ Croato-slavone	— 84
Argintu	101 20
Galbinu	5 26
Napoleonu d'auru (poli)	8 92

Concursu.

Pentru ocuparea statiunei invetiatoresci la scól'a confessiunale gr. or. din Turnisioru (lânga Sabiiu) impreunata cu urmatórele emolumente:

a) 162 fl. 50 cr. v. a. in bani;

b) cuartiru naturale in edificiulu scólei;

b) 3 orgi de lemne, din cari are de a se incaldí si sal'a de invetiamentu.

Concursele instruite dupa prescrierea stat. org. sa se adreseze pâna in *25 Augustu* a. c. la oficiulu protopresbiterale gr. or. alu tractului Sabiiului I.

Turnisioru in 1/13 Augustu 1875.

Comitetulu parochiale in contielegere cu par. protopresbiteru.

(1—3)

Concursu.

Pentru ocuparea postului invetiatorescu la scól'a confesionale gr. or. din Rapoldu mare afiliata cu Rapoldu micu, ambe in protopresbiteratulu Ioagiului I, se escrie concursu cu terminu pâna la 1 Sept. st. v. a. c.

Emolumentele suntu:

1. Cuartiru naturalu in localitatea scólei cu gradina de legumi.

2. Salariu anuale 240 fl. v. a. din care 160 fl. se voru radicá din fondulu scolaru alu Rapoldului mare, iéra 80 fl. din comun'a Rapoldu micu prin repartitiune, si 3 org. II lemne de focu.

Petitiunile instruate in sensulu statut. org. si adresate câtra subscrisulu.

Hondolu 1 Augustu 1875.

In contielegere cu comitetulu scolaru.

Basiliu Piposiu,
protopopu.

(1—3)

Concursu.

Pentru ocuparea parochiei a III-a gr. or. din Zernesci protopopiatulu Branului se deschide prin acést'a concursu pâna la ultim'a Augustu a. c. st. v.

Dela concurenti se cere in sensulu conclusului sinodului parochialu de aici din an. 1871 cá sa fia maturisanti si teologi absoluti.

Venitele acestei parochii suntu: a) dela boteze 26 fl. v. a. b) dela cununii 20 fi. c) umblarea cu st. cruce 116 fl. d) dela ingropaciuni 66 fl. e) dela circ'a 7 jug. aratura si 7 jug. fenatiu a 106 fl. f) dela fondulu scólei 66 fl. Sum'a totale 400 fl. v. a.

Doritorii de a ocupá acésta parochia au a-si adresá petitiunile instruite in sensulu statutului organicu pâna la terminulu susu aretatu la comitetulu parochialu in Zernesci.

Zernesci in 26 Iuliu 1875.

Comitetulu parochialu in contielegere cu adm. ppescu alu tractului Branu.

(1—3) Ioanu Comsi'a.

Concursu.

Pentru postulu de invetiatoriu la nou infiintiand'a scóla elementare gr. or. *din cetate in Sabiiu*, cu care postu este impreunatu si postulu de cantaretiu la biseric'a parochiale din cetate, se deschide prin acést'a *concursu pâna la 31 Augustu 1875 c. v.*

Cei ce dorescu a ocupá acestu postu, *cu emolumente preste totu de 400 fl. v. a.*, sa binevoiésca a asterne concursele sele, instruite cu atestatele de botezu, studie, servitie si moralitate, pâna la terminulu indicatu la subscrisulu presiedinte alu comitetului parochiale in Sabiiu, *sí* a tiené intr'o dumineca ori serbatóre stran'a in predis'a biserica.

Conditiunile mai de aprópe se potu primí in cancelari'a parochiala, cas'a bisericei, strad'a macelariloru Nr. 39 in Sabiiu.

Sabiiu in 27 Iuliu 1875.

In contielegere cu P. protopresbiteru tractualu.

Comitetulu parochiale gr. or. din cetate.

Iacobu Bolog'a,
presiedinte.

(2—3)

In tipografi'a lui W. Krafft in Sabiiu se afla de vendiare: Blanquete de „Conspectu despre schimbârile obvenínde in operatulu fundualu de catastru“ (Form. II la instructiunea Nr. 29294 *din* 1875.) Separatu in limb'a româna si germana, contiulu cu 50 cr. v. a. — Despre alte tiparituri esista unu catalogu.

Redactoru respundietoriu: **Nicolau Cristea.**

Editur'a si tipariulu tipografiei archidiecesane.